

УДК 340.134:349.2

Олександр Копиленко,
доктор юридичних наук, професор,
академік АПрН України,
член-кореспондент НАН України,
директор Інституту законодавства
Верховної Ради України

ПЕРШЕ ВІТЧИЗНЯНЕ КОМПЛЕКСНЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

У рецензії на монографію «Кодифікація трудового законодавства України» висвітлюється актуальність та новизна вказаного видання, розкриваються особливості його змісту. Окрема увага приділена проблемам, пов'язаним із прийняттям Трудового кодексу України та його впливом на розвиток трудового законодавства.

Ключові слова: кодифікація, трудове право, правовий і соціальний захист, Трудовий кодекс України, трудові відносини.

Зміни, які відбуваються в Україні, торкнулися передусім економічних підвалів життя суспільства, що знайшло відбиття в новому Цивільному кодексі. Не залишилися осторонь і відносини, пов'язані із застосуванням громадянами своїх здібностей до праці. Однак процес реформування трудового законодавства проходить повільніше й не настільки радикально, як цивільного. Це пояснюється суперечливістю соціально-економічної сутності трудових відносин та особливою роллю, яку відіграє трудове законодавство в житті суспільства. Специфіка цієї галузі права полягає в необхідності, з одного боку, повною мірою виконувати функцію соціального й правового захисту, а з другого — забезпечити ефективний розвиток виробництва. Ці об'єктивні причини якраз і зумовлюють повільніший перебіг реформи в соціально-трудої сфері.

Впорядкувати трудові та пов'язані з ними відносини має новий Трудовий кодекс України. Однак протягом тривалого часу проблеми кодифікації законодавства про працю залишалися без належного наукового супроводу.

Тільки зараз вийшло з друку ґрунтовне монографічне дослідження «Кодифікація трудового законодавства України». Його авторами стали: Н. М. Хуторян, С. В. Вишневецька, Ю. В. Баранюк,

С. В. Дріжчана, Л. П. Гаращенко, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, О. Я. Лаврів, С. М. Прилипко, Я. В. Сімутіна, М. П. Стадник, Ю. М. Щотова, О. М. Ярошенко.

У даний час основним актом, що регламентує трудові відносини, є Кодекс законів про працю, прийнятий ще 10.12.1971 р. й орієнтований на жорстке державне регулювання. Чинний КЗпП України, незважаючи на внесені до нього численні зміни й доповнення, усе менше відповідає соціально-економічній ситуації в країні. Виник і постійно зростає надзвичайно небезпечний розрив між правовим регулюванням різних царин соціально-економічної діяльності. Дія норм, орієнтованих на високий рівень формальної правової захищеності працівника, викликає несприятливі економічні й (що на перший погляд є парадоксальним) соціальні наслідки.

Кодифікаційна діяльність — традиційний, об'єктивно необхідний напрям державної діяльності країни, яка має відносно розвинену систему законодавства — структуровану форму права. Ось чому Україні, яка стала на шлях розбудови суверенної, демократичної, правової держави, належить здійснювати відповідні заходи щодо створення нової правової системи, яка відповідала б пріоритетам, пов'язаним з життям, правами та свободами людини, вимогам ринкової економіки.

У монографії проаналізовано проект Трудового кодексу України та виявлено його недоліки, прогалини, суперечності, нечіткість формулювань норм.

Трудовий кодекс України має стати домінуючим законодавчим актом, регулюючим трудові та інші пов'язані з ними відносини всіх осіб, які працюють за трудовим договором. Крім того, він повинен відігравати основну роль у соціально-трудої сфері як закон прямої дії, що дозволить вимагати відповідності Кодексу всіх законів, регулюючих працю спеціальних суб'єктів. Найбільш складна проблема сьогодення, яку необхідно вирішити в новому кодифікованому акті, — досягнення оптимального поєднання інтересів працівників і роботодавців при забезпеченні належного захисту прав та інтересів працівників і створенні ефективного виробництва. Трудовому законодавству належить стимулювати працівників до високопродуктивної праці відповідно до укладених трудових договорів і захищати їх від сваволі роботодавців. Такий захист не повинен бути надмірним і перешкоджати розвитку виробництва, створенню нових робочих місць, а також ставати на заваді працевлаштуванню осіб, які шукають роботу.

Новий Трудовий кодекс має не стільки проголошувати й фіксувати рівні й нормативи охорони праці, пільги й компенсації, скільки стимулювати розвиток економіки, що, у свою чергу, створить умови для реального забезпечення вищезазначених норм. Головна умова цього — прискорене впровадження досягнень на-

уково-технічного прогресу, систематичне поновлення технічної бази. А це, як показує досвід передових в економічному плані країн, передбачає широку участь в управлінні виробництвом безпосередніх виробників матеріальних благ — працівників через їх представницькі органи.

Прийняття Кодексу дозволить упорядкувати трудові відносини, підвищити їх гнучкість, розвантажити роботодавця від економічно невинуватих витрат на забезпечення гарантій і компенсацій працівникам. Тим самим скоротяться можливості для розвитку нелегальних трудових відносин, відбудеться реальне підвищення рівня захисту прав і законних інтересів працівників.

Саме на вирішення вказаних завдань спрямоване колективне наукове дослідження «Кодифікація трудового законодавства України» за загальною редакцією Н. М. Хуторян, М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка.

Монографія покликана дати керівникам органів законодавчої та виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, державним службовцям, викладачам, студентам і слухачам навчальних закладів знання найважливіших проблем кодифікації законодавства про працю в сучасних умовах. Коментарі до чинного законодавства, наведені авторами, переслідують не тільки мету зорієнтувати читача в розмаїтті законодавчих актів про працю, але й будуть сприяти підвищенню рівня правової культури всіх, хто цікавиться проблемами трудового права.

Копиленко Александр. Первое отечественное комплексное научное исследование проблем кодификации законодательства о труде.

В рецензии на монографию «Кодификация трудового законодательства Украины» освещены актуальность и новизна указанного издания, раскрыты особенности его содержания. Отдельное внимание уделено проблемам, связанным с принятием Трудового кодекса Украины и его влиянием на развитие трудового законодательства.

Ключевые слова: кодификация, трудовое право, правовая и социальная защита, Трудовой кодекс Украины, трудовые отношения.

Kopilenko Alexander. First national complex scientific research of labour legislation codification problems.

In the review of the monography «Codification of the labour legislation of Ukraine» the urgency and novelty of the given edition are taken up, the features of its maintenance are opened. Special attention is given to the problems connected with the acceptance of the Labour code of Ukraine and its influence on the development of the labour legislation.

Key words: codification, labour right, legal and social protection, the Labour code of Ukraine, labour relations.